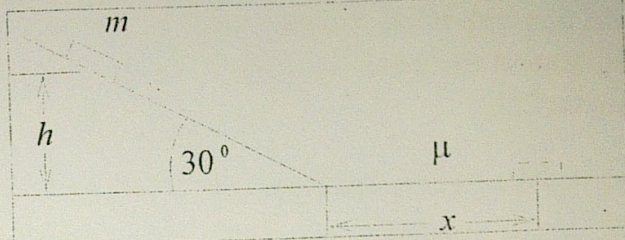

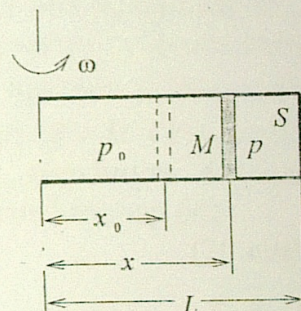

1. У почетном тренутку тело масе $m = 1 \text{ kg}$ мирује на непокретној стрмој равни на висини $h = 1 \text{ m}$. Када се пусти, тело прво клизи низ стрму раван а затим по хоризонталној подлози. Коефицијент трења између тела и хоризонталне подлоге износи $\mu = 0.2$, док је трење низ стрму раван занемарљиво. Ако се занемари утицај прелаза са стрме на хоризонталну раван на кретање тела одредити: а) време потребно да се тело спусти низ стрму раван, б) брзину тела на дну стрме равни, в) дужину пута x које тело пређе по хоризонталном делу путање и г) укупно време кретања тела. (20 п)

2. Метак масе $m = 20 \text{ g}$ испаљен је под неким углом почетном брзином $v_0 = 500 \text{ m/s}$. Од тренутка пада на тло 70% кинетичке енергије метка прелази у топлоту која га загрева. Специфична топлота материјала метка износи $c = 500 \text{ J/(kgK)}$. Отпор ваздуха је занемарљив. Одредити: а) пут који метак прође кроз тло до заустављања ако је средња сила трења метка о тло $F_{tr} = 1 \text{ kN}$? и б) за колико се повећа температура метка при заустављању. (20 п)

3. У цилиндру, попречног пресека $S = 1 \text{ dm}^2$ и дужине $L = 1 \text{ m}$, налази се танак клип масе $M = 10 \text{ kg}$. Клип се у равнотежи налази на растојању $x_0 = 50 \text{ cm}$ од ивице цилиндра у којем се налази идеални гас. Спољашњи притисак је $p_0 = 101.325 \text{ kPa}$. Цилиндар затим ротира угаоном брзином $\omega = 10\pi \text{ rad/s}$ око нормалне осе која пролази кроз ивицу (види слику). Наћи удаљеност новог равнотежног положаја клипа од осе (x) под претпоставком да температура свих делова система остаје сво време непромењена и да клип идеално затвара цилиндар. (20 п)

4. Кисеоник масе $m = 3 \text{ kg}$ и температуре $T_1 = 283 \text{ K}$ загрева се од стања 1 до стања 2 изохорски, а од стања 2 до стања 3 изобарски. У току изобарског процеса запремина му се повећа два пута, док му се унутрашња енергија повећа за $\Delta U_{23} = 730 \text{ kJ}$. Одредити укупну количину топлоте доведену кисеонику и рад који он изврши у описаном процесу. Специфична топлота кисеоника при сталној запремини износи $c_v = 650 \text{ J/kgK}$. (20 п)

5. Од идеалне топлотне машине која ради по Карноовом циклусу у јединици времена се одводи количина топлоте $Q_2' = 5 \text{ kJ/s}$ на температури $T_2 = 283 \text{ K}$. Одредити снагу машине ако за исто време машина прими количину топлоте $Q_1' = 8 \text{ kJ/s}$. На којој се температури топлота доводи? (20 п)

Убрзање силе теже: $g = 9,81 \text{ m/s}^2$

Универзална гасна константа: $R = 8.3 \text{ J/molK}$

Задатке припремио: др Ненад Сакан, Институт за физику, Београд

Рецензент: Проф. др Мићо Митровић, Физички факултет, Београд

Председник Комисије за такмичење ДФС: Проф. др Мићо Митровић, Физички факултет, Београд

1. Тело се на стрмој равни убрзава убрзањем $a_1 = 0.5g$ на путу $2h$ (2п). а) Пошто је почетна брзина нула важи $s = 2h = a_1 t_1^2 / 2 = 0.5g t_1^2 / 2$ (1п), па је време спуштања $t_1 = 2\sqrt{2h/g} \approx 0.903\text{ s}$ (2п+1п). б) $E_k = E_p = mgh = mv_0^2 / 2$, па је тражена брзина $v_0 = \sqrt{2gh} \approx 4.43\text{ m/s}$ (3п+1п) в) На хоризонталном делу тело успорава сила трења $F_{tr} = \mu mg$, дајући му успорење $a_2 = \mu g$ (1п), па је $0 = v_0^2 - 2a_2 x = 2gh - 2\mu gx$, и тражени пут износи $x = h/\mu = 5\text{ m}$ (3п+1п). г) Такође је $0 = v_0 - a_2 t_2$, па се по хоризонтали тело креће $t_2 = v_0/a_2 = \frac{1}{\mu} \sqrt{\frac{2h}{g}} \approx 2.26\text{ s}$ (3п+1п), одакле је $t = t_1 + t_2 \approx 3.16\text{ s}$ (1п).

2. Не постоји сила отпора ваздуха па су кинетичке енергије метка на почетку и у тренутку пада на тло једнаке. Та кинетичка енергија се троши на савлађивање рада силе трења $F_{tr} s = mv^2 / 2$ (5п), па метак прелази пут $s = mv^2 / 2F_{tr} = 2.5\text{ m}$ (2п+1п). 70% кинетичке енергије прелази у топлоту која загрева метак $Q = 0.7 E_k = 0.7mv_0^2 / 2$ (3). Пошто је $Q = mc\Delta t$ (1п), тј. $mc\Delta t = 0.7mv_0^2 / 2$ (5п), метак се загреје за $\Delta t = \frac{0.7v_0^2}{2c} = 175\text{ }^\circ\text{C}$ (2п+1п).

3. За изотерман процес важи $p_0 V_0 = p_1 V_1$ (1п). Из геометрије проблема следи $V_0 = (L - x_0)S$ и $V_1 = (L - x)S$ (3п). Како је цилиндар мале дебљине, кад се налази на растојању x од осе ротације центрифугална сила која на њега делује износи $F_{CF} = Mx\omega^2$ (3п). Ова сила ствара пораст притиска, па је $p_1 = p_0 + F_{CF}/S = p_0 + xM\omega^2/S$ (5п). Комбиновањем претходних једначина добија се квадратна једначина $x^2 + x\{Sp_0/(M\omega^2) - L\} - x_0 Sp_0/(M\omega^2) = 0$. Заменом бројних вредности добија се једначина $x^2 - 0.8973x - 0.05133 = 0$ (5п). Физички смисао има решење $x > 0$, па је тражена удаљеност $x = 0.951\text{ m}$ (3п).

4. Однос параметара у појединим стањима је (1) p_1, V_1, T_1 , (2) $p_2, V_2 = V_1, T_2$, (3) $p_3 = p_2, V_3 = 2V_2, T_3$. За изобарски процесу важи $\frac{V_2}{T_2} = \frac{V_3}{T_3} \Rightarrow \frac{V_2}{T_2} = \frac{2V_2}{T_3}$ (2п), па је $T_3 = 2T_2$ (2п). Промена унутрашње енергије у овом процесу је $\Delta U_{23} = mc_v(T_3 - T_2) = mc_v T_2$ (3п), одакле је $T_2 = \frac{\Delta U_{23}}{mc_v} \approx 374.4\text{ K}$ (2п). Тражена количина топлоте је једнака збиру количина топлота доведених у оба процеса $Q = mc_v(T_2 - T_1) + mc_p(T_3 - T_2) = mc_v(T_2 - T_1) + mc_p T_2$ (4п). Пошто је $c_p = c_v + \frac{R}{M} \approx 909 \frac{\text{J}}{\text{kgK}}$, добија се $Q \approx 1.2\text{ MJ}$ (2п). Рад се врши само у изобарском процесу и износи $A = p_2(V_3 - V_2) = \frac{m}{M} R(T_3 - T_2) = \frac{m}{M} RT_2 \approx 291\text{ kJ}$ (4п+1п).

5. За време t доведене и одведене количине топлоте износе $Q_1 = Q'_1 t$ (2п) и $Q_2 = Q'_2 t$ (2п). Коefицијент корисног дејства топлотне машине је $\eta = \frac{Q'_1 - Q'_2}{Q'_1} = \frac{Q_1 - Q_2}{Q_1} = 1 - \frac{Q_2}{Q_1}$ (2п), $\eta = \frac{T_1 - T_2}{T_1} = 1 - \frac{T_2}{T_1}$ (2п), па је $\frac{T_2}{T_1} = \frac{Q'_2}{Q'_1}$, $T_1 = \frac{Q'_1}{Q'_2} T_2 = 452.8\text{ K}$ (4п+1п). Снага машине износи $P = \frac{A}{t} = \frac{Q_1 - Q_2}{t} = Q'_1 - Q'_2 = 3\text{ kW}$ (6п+1п).

Напомена: За директно коришћење Q'_1 и Q'_2 уместо Q_1 и Q_2 у формули за коefицијент корисног дејства не давати поене, јер се не смеју користити формуле којих нема у уџбеницима!